

Datum
2021-03-19Diarienum
2021/546Er referens
N2020/03167Näringsdepartementet
Enheten för branscher och industri
Lotta Lewin Pihlblad

Skogsstyrelsens yttrande om SOU 2020:71, ”Utvinning ur alunskiffer – Kunskapssammanställning om miljörisker och förslag till skärpning av regelverk”

Skogsstyrelsen yttrar sig enbart om de punkter som direkt eller indirekt berör skogsmark och skogsbruk.

Skogsstyrelsen är positiv till förslaget om satsning på ökad kunskapsuppbyggnad inom området

Sammansättningen av toxiska och utvinningsbara metaller och mineral varierar kraftigt mellan olika alunskiffer. Brytningen av skiffer och utvinningen av metaller, inklusive uppkomsten av stora dagbrott, riskerar betydande och långvarig inverkan på mark, vatten och landskap. Brytning av alunskiffer i syfte att utvinna ovanliga metaller och mineral pågår inte idag i Sverige. Miljöeffekter och möjliga skyddsåtgärder är således inte utredda för metall- och mineralutvinningen. Tidigare brytning i annat syfte i Sverige visar dock på svåra och långvariga miljöeffekter, som exempelvis förorenad mark, läckage av uran ut i vattendrag och kraftigt sänkta grundvattennivåer.

Skogsstyrelsen vill därför påtala behovet av tydlig villkorsgivning alternativt fortsatt förbud tills miljöeffekterna av att bryta alunskiffer och utvinna metaller, är ordentligt utredda. Detta inkluderar även sidoeffekter som skador på skogsmark genom bortgrävande, uttorkning genom sänkta grundvattennivåer och kontaminering som kan uppkomma via restprodukter och genom att omfattande dagbrott tas upp. Föreliggande förslag innebär huvudsakligen förtydliganden av nuvarande lagstiftning.

Skogsstyrelsen ställer sig positiv till den föreslagna ändringen i 8 kap. 6 a § minerallagen

Genom ändringen säkerställs bättre än idag, att skogs- och jordbrukets intressen beaktas vid Bergmästarens prövning av om koncession ska beviljas. Den nuvarande ordningen har i praktiken inte kunnat tillämpas eftersom Skogsstyrelsen och Statens jordbruksverk saknat information om när någon ansökt om koncession i skogs- eller på jordbruksmark. Behovet av att dessa intressen beaktas är särskilt stort vid utvinning ur alunskiffer eftersom flera av de miljöeffekter som kan förutses har betydelse för de areella näringarna. Förekomsten av alunskiffer sammanfaller dessutom ofta med skogsområden med hög

artdiversitet, det vill säga skogsområden med höga naturvärden. Inverkan av brytningen på areella näringar som skogsbruk, liksom biologiskt rika miljöer kan således bli betydande i de områden som kan bli aktuella för brytning.

Som Skogsstyrelsen uppmärksammats på i samband med utredarens kontakt med myndigheten under utredningsarbetet, har Skogsstyrelsen redan idag ett åliggande enligt 8 kap 6 a § minerallagen. Enligt denna får Skogsstyrelsen, efter samråd med länsstyrelsen, förordna om behövlig utredning om bearbetningen kan medföra väsentlig skada på skogsbruket. Detta tillämpas dock inte idag varför Skogsstyrelsen stödjer utredarens förslag rörande den formaliserade kontakten mellan bergmästaren och myndigheter som Skogsstyrelsen och Jordbruksverket. Skogsstyrelsen vill dock betona att förslaget till förtydligande av föreskrift inte bara rör alunskiffer utan all form av mineralbrytning. Inverkan på myndighetens verksamhet bedöms därför bli mer långtgående än vad som nu bedöms i konsekvensutredning, där utredaren endast relaterar konsekvensen av förslaget till verksamhet rörande alunskiffer.

Skogsstyrelsen är positiv till den vägledning som föreslås tas fram av Skogsstyrelsen, Jordbruksverket, SGU, länsstyrelserna och Naturvårdsverket

Skogsstyrelsen efterfrågar dock ett förtydligande kring vägledningens innehåll och syfte. Enligt utredaren föreslås att

”...berörda myndigheter får i uppdrag att upprätta en vägledning kring tillämpning av bestämmelsen och den avvägning mellan motstående intressen som ska göras. En koncession kan också förenas med villkor för att skydda allmänna intressen och enskild rätt. Vägledningen skulle riktas in på hur ianspråktagandet av jordbruks- och skogsbruksmark kan göras för att minska negativ påverkan.”

Det ligger inom Skogsstyrelsens uppdrag att så långt kunskapsläget medger bedöma effekter på skog och skogsbruk samt hur dessa effekter kan hanteras. Nuvarande kunskapsbrist begränsar dock möjligheten att ta fram de underlag som behövs för den avvägning som efterfrågas. Dessutom bedömer Skogsstyrelsen att det enligt nuvarande instruktioner ligger utanför myndighetens uppdrag att väga värdet av att utvinna sällsynta metaller och mineral som är centrala för den gröna omställningen, mot värdet av skog inklusive samtliga miljövärden (mark, vatten, biologisk mångfald, kulturmiljöer och sociala värden) och skogsbruk.

I detta ärende har generaldirektör Herman Sundqvist beslutat och markspecialist Anja Lomander varit föredragande. I den slutliga

handläggningen har också avdelningschef Göran Rune, enhetschef Dan Rydberg, verksjurist Lars Hansson och utredare David Ståhlberg deltagit.

Herman Sundqvist

Anja Lomander